

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

SUPLIMENT LA REVISTA ECONOMICĂ, Nr. 17/38 1973

drept și uzanțe internaționale

CLAUZE PRIVIND PREȚUL ÎN VÎNZAREA INTERNAȚIONALĂ

În numărul anterior al Suplimentului am prezentat natura juridică a prețului în contractele comerciale de vânzare internațională, precum și conținutul economic al prețurilor mondiale și modul lor de formare, în funcție de fluxul exporturilor țării membre ale C.A.E.R. sau țării cu economie capitalistă.

Începând cu acest număr vom prezenta modul de formulare a clauzelor privind prețul și consolidarea lui, plecând în cercetarea noastră de la practica întreprinderilor române de comerț exterior.

Modul de formulare a clauzelor privind prețul este diferit, în funcție de natura lui: preț de tranzacție, de bursă sau de licitație.

● **Prețul de tranzacție** se înscrie, ca regulă generală, atât pe unitatea de măsură a mărfii, cât și cu valoarea lor totală, exprimată în valuta convenită (care se numește valuta tranzacției, spre deosebire de valuta în care se face plata și care se numește valuta de decontare).

Redăm în continuare modul de formulare a clauzei în contractul model elaborat de I.S.C.E. „MECANOEXPORTIMPORT”, în două variante, în funcție de condiția de livrare adoptată.

Varianta în condiția de livrare F.O.T. — F.O.R. sau F.O.B.:

„Prețul unitar pentru fiecare tip de produs

1. Tipul . . . (se indică valuta)
2. Tipul . . . (se indică valuta)
3. Tipul . . . (se indică valuta)

Acest preț se înțelege franco frontiera română F.O.B. Constanța, conform INCOTERMS 1953.

Valoarea totală a contractului este de (se indică suma în valuta externă).“

Varianta în condiția C.I.F. sau C&F:
„Prețul unitar pentru fiecare tip de produs este:

1. Tipul . . . (se indică valuta)
2. Tipul . . . (se indică valuta)
3. Tipul . . . (se indică valuta)

Acest preț se înțelege C.I.F. (C&F) (localitatea și țara), conform INCOTERMS 1953.

Valoarea totală a contractului este de (se indică suma în valuta externă).

În această valoare este inclus un navlu de (se indică suma în valută externă) și orice majorare care a determinat plata unui navlu superior acestuia, dacă dreptul vânzătorului să ceară cumpărătorului, care are obligația să plătească, diferența de navlu achitată armatorului“.

O formulare diferită a clauzei privind prețul, am întâlnit în contractul model al I.S.C.E. „TEHNOFOREST-EXPORT”; după ce în cadrul contractului se face mențiunea prețului unitar și valoarea totală a contractului, în Condițiile generale anexe se arată:

În varianta condiției de livrare C&F și C.I.F.:

„Prețul este înțeles C&F—C.I.F. portul de destinație, toate cheltuielile în legătură cu descărcarea mărfurilor fiind socotite în sarcina cumpărătorului.

Dacă se ivesc creșteri ale navlului — independent de controlul cumpărătorului — care depășesc 10% din navlul de bază stabilit la calcularea prețului prezentului contract, vânzătorul are dreptul să anuleze acest contract, cu excepția cazului când cumpărătorul este de acord să plătească diferența suplimentară. Cumpărătorul trebuie să informeze vânzătorul de acordul său în termen de 3 zile de la primirea avizului vânzătorului“.

În varianta condiției de livrare F.O.B.:

„Prețul este înțeles F.O.B. pentru mărfurile stivuite în portul de încărcare“.

În varianta condiției de livrare prin transport pe uscat:

„Prețul este înțeles F.O.R. frontiera R. S. România, dacă nu este altfel stipulat în prezentul contract.

Prețul stipulat în prezentul contract este stabilit pe baza tarifelor de transport în vigoare la data semnării lui. Orice modificare în aceste tarife vor produce automat, schimbarea acestui preț, în avantajul sau dezavantajul cumpărătorului.

Dacă cresc costurile producției și/sau ale livrării vânzătorul are dreptul să anuleze contractul, numai dacă cum-

**STIMAȚI
CITITORI!**

Pentru a vă asigura primirea cu regularitate în '79 a revistei, a suplimentului și a cărților pe care le edităm decupați, completați și expediați pe adresa redacției formularul de comandă din pagina 15.

părătorul nu acceptă să plătească costurile suplimentare datorate manufacturii sau transportului“.

Clauzele din cele două contracte model reproduse ne permit unele comentarii, care dorim să se înscrie pe linia aplicației de ordin practic.

În primul contract constatăm că în ambele variante, prețul fiind stabilit în funcție de condiția de livrare — F.O.B., C.I.F. sau C&F —, se face precizarea că aceste condiții se interpretează potrivit INCOTERMS 1953. În cel de-al doilea contract, deși aparent clauza este mai judicioasă, referirea la uzanțele internaționale lipsește în toate cele trei variante. Lăcuța este bogată în consecințe, printre care :

— oricât s-ar strădui elaboratorii u-nui asemenea contract să surprindă toate consecințele pe care le produc o condiție de livrare sau alta — sub aspectul obligațiilor pe care le au părțile — nu vor putea să dea soluții adecvate și internațional uniforme pe măsura prevederilor din INCOTERMS;

— existența și a altor condiții cu aplicație internațională — de exemplu, condițiile nord-americane, cunoscute sub denumirea prescurtată R.A.F.T.D. 1941 —, poate crea serioase confuzii cu privire la interpretarea condiției de livrare aleasă de părți; este suficient să amintim că potrivit INCOTERMS 1953 F.O.B. înseamnă liber la bord, iar potrivit R.A.F.T.D. 1941 această condiție de livrare înseamnă franco vagon.

Clauzele din ultimul contract model mai suferă și de alte deficiențe, primate din punctul de vedere al tehnicii comerciale internaționale. Astfel, considerăm că înscrierea unei clauze privind riscul pe care îl prezintă scumpirea navlului sub formularea „dacă se ivesc creșteri ale navlului... care depășesc 10% din navlul de bază stabilit la calcularea prețului prezentului contract, vânzătorul are dreptul să anuleze acest contract, cu excepția cazului când cumpărătorul este de acord să plătească diferența suplimentară”, este necorespunzătoare sub aspectul tehnicii comerciale privind dialogurile precontractuale. Oricât de „tare” ar fi o marfă oferită la export nu se recomandă redactarea clauzelor plecând de la abordarea ca primă soluție anularea contractului. Lăsând la o parte faptul că erau mult mai potrivite sub aspect juridic formulări ca „desfacearea contractului”, sau „rezilierea contractului”, reamintim că în comerțul internațional regula este executarea în natură a contractului, acesta fiind scopul pentru care a fost încheiat, și numai în cazuri extreme desființarea lui. Or, chiar și pentru eventualitatea unor asemenea cazuri practica internațională arată utilitatea înscrierii în contract a unei clauze de readaptare a condițiilor în care a fost încheiat pentru salvarea lui și nu pentru abandonare (clauza cunoscută sub denumirea de *hardship*).

Legat de necesitatea revizuirii prețurilor, în condițiile în care instabilitatea prețurilor la materiile prime și la manoperă, unele evenimente politice sau conjuncturale economice pot conduce la o schimbare a datelor inițiale avute în vedere de către partenerii dintr-un contract comercial de vânzare comercială internațională, considerăm adecvată clauza formulată în contractul tip al întreprinderii de comerț exterior „VITROCIM”, potrivit căreia „Prețul se renegociază trimestrial”. Evident, o asemenea clauză poate fi formulată numai în cazul unor contracte de lungă durată, cu termene succesive de livrare.

● Cotațiile de bursă sînt folosite de întreprinderile noastre de comerț exterior în toate cazurile în care mărfurile care constituie obiectul lor de activitate sînt cotate la burse, pe piața accesibilă din punct de vedere comercial (produse petroliere, zahăr, grîș, bumbac, ulei etc.).

Într-un contract încheiat de ISCE Petrolexport întilnim următoarea formulare a clauzei privind prețul pentru benzină 98/99 CO „Prețul de vânzare este cel cotate în condiția de livrare F.O.B. Rotterdam, din ziua corespunzătoare datei conosamentului, mai puțin... .. dolari S.U.A., reprezentînd navlul, condiția de livrare fiind F.O.B. Constanța”.

Exemplul de mai sus ilustrează practica internațională, potrivit căreia prețul în anumite contracte comerciale de vânzare poate fi nu numai precis determinat, ci și determinabil, evident cu referințe la anumite situații de viitor, care sînt necontestabile.

O speță născută din modul de formulare a clauzei pe care o analizăm demonstrează că ea este incompletă și că prin îmbrăntățirea ei se pot evita litigii a căror consecințe pot greva serios gestiunea vânzătorului și — poate cu aceeași importanță, dacă nu mai mare —, salvarea bunelor raporturi comerciale cu partenerii externi. Pentru o cit mai bună edificare considerăm util să redăm speța.

Formulînd clauza de mai sus, între întreprinderea de comerț exterior menționată și un partener extern s-a perfectat un contract pentru vânzarea a 15 000 tone benzină C.O. 98/99, cu termen de livrare în decada a treia a lunii februarie 1975; cumpărătorul și-a îndeplinit obligațiile de plată și de navlosire a navei — condiția de livrare fiind F.O.B. Constanța —, dar vânzătorul nu a avut marfa în port, motiv pentru care nava a intrat în contrastații zece zile, timp în care prețul, potrivit cotațiilor de la bursa din Rotterdam a crescut.

Problema care s-a pus : Față de întîrzierea cu zece zile a încărcării mărfii — la terminarea cărei operații căpitanul a semnat și datat conosamentul —, care trebuia să fie prețul de facturare, cel rezultat din data cono-

samentului, sau cel indicat de cotația bursei din ziua în care marfa trebuia să fie încărcată ? Credem că răspunsul rezultă din următorul raționament economic și juridic :

— data conosamentului, potrivit clauzei din contract, trebuia să constituie factorul de referință pentru determinarea prețului în condiția în care vânzătorul depunea toate diligențele pentru încărcarea navei în timpul prevăzut de uzanțele uniforme în materie ;

— întîrzierea încărcării din vina vânzătorului (lipsa mărfii în port, defecțiuni de pompare etc.), nu-i pot fi imputate cumpărătorului, de vreme ce și-a îndeplinit obligațiile sale ;

— ca urmare, în condițiile arătate — în care prețul este determinabil de anumite evenimente stabilite prin contract —, data de referire la cotația bursei este aceea la care vânzătorul trebuia să termine încărcarea, toate consecințele întîrzierii din culpa sa urmînd să le suporte.

Evident, litigiul ar fi fost evitat dacă clauza ar fi avut următoarea redactare : „Prețul de vânzare este cel cotate în condiția de livrare F.O.B. Rotterdam, din ziua corespunzătoare datei conosamentului, mai puțin ... dolari S.U.A., reprezentînd navlul, condiția de livrare fiind F.O.B. Constanța. Dacă încărcarea navei se întîrzie din vina uneia din părți prețul de facturare va fi cel cotate în ziua cînd potrivit contractului și a uzanțelor internaționale încărcarea trebuia să fie terminată”.

● Prețurile de licitație pentru achiziționarea de utilaje, echipamente industriale, tehnologii etc. se caracterizează prin aceea că sînt fixe ; odată trecută în ofertă clauza privind prețul nu mai poate fi modificată, iar în caz de adjudecare, urmînd să fie înscrisă întocmai în contract. Ca urmare, la stabilirea lor este necesar să se aibă în vedere toate elementele care pot să-l influențeze din momentul înscrierii lui în ofertă și pînă la termenul probabil de încasarea totală a prețului, care poate fi peste 3—4 ani. Printre aceste elemente nu pot fi neglijate : eroziunea capitalului, nivelul dobînzilor practicate pe piața valutară de finanțare a investiției, coeficientul probabil de majorarea prețurilor și a manoperei. Operațiunea apare cu atît mai dificilă, dacă avem în vedere că paralel cu urmărirea unei anumite rentabilități finale a tranzacției, trebuie avut în vedere și gradul de competitivitate, deoarece oferta noastră intră în concurs cu alte oferte formulate de furnizori similari din diverse țări, iar orice negociere ulterioară asupra prețului nu este posibilă.

Așadar, particularitatea acestor genuri de prețuri constă în faptul că prin contractul care se încheie posterior adjudecării nu se poate face nici o deviere de la prețul înscris în

Ghidul lucrătorului de comerț exterior

DIMINUAREA RISCULUI
ÎN ACTIVITATEA DE COMERȚ EXTERIOR
PRIN INFORMAȚII DE PIAȚĂ (II)

oferta de participare la licitație. Iată o asemenea clauză, așa cum a fost formulată într-un contract încheiat de o întreprindere de comerț exterior în urma adjudecării unei licitații în favoarea sa :

„Prețul unitar este de . . . \$ S.U.A., valoarea totală de . . . \$ S.U.A., potrivit actului de adjudecare a licitației.

Dacă cumpărătorul nu-și respectă obligația de transferare la termenul stabilit a avansului, urmează să plătească o dobândă de 10% calculată pro rata temporis“.

● **Cheltuielile privind derularea exporturilor** — componente ale prețului — trebuie să facă obiectul unei clauze precis formulate, numai astfel putându-se evita eventualele litigii între parteneri.

În practica internațională există tendința de unificare cu privire la suportarea de către părți a cheltuielilor de derulare a exporturilor (altele decât ambalajul și cele privind transportul) : impozite și taxe, tarife vamale, comisioane bancare și comerciale, cheltuieli de obținerea facturilor consulare, a certificatelor de origină, de control etc. Astfel, Legea uniformă privind vânzările internaționale de obiecte mobiliare corporale de la Haga, la art. 90, dă următoarea soluție : „Cheltuielile de livrare a lucrului sînt în sarcina vânzătorului ; toate cheltuielile ulterioare livrării sînt în sarcina cumpărătorului“.

O soluție similară dar mai completă o sugerează Condițiile generale de vânzare a cerealelor elaborate de C.E.E./O.N.U. : Toate cheltuielile, privind taxele, vama și alte obligații în legătură cu executarea contractului vor fi plătite de către acesta, iar cele de pe teritoriul țării cumpărătorului, ca și pe teritoriul de tranzit vor fi plătite de către cumpărător.

Condițiile generale de livrare CAER — 1968/75 preconizează aceeași soluție.

La noi, în contractul tip al I.S.C.E. Uzineexportimport întîlnim următoarea clauză, care confirmă soluțiile de mai sus : „Orice taxe și impozite din țara vânzătorului în legătură cu îndeplinirea acestui contract, vor fi suportate de vânzător. Orice taxe și impozite din țara cumpărătorului, în legătură cu îndeplinirea acestui contract, vor fi suportate de cumpărător“.

Facem mențiunea că în cazul în care a fost adoptată una din condițiile de livrare prevăzute de INCOTERMS 1953 cheltuielile de livrare vor fi suportate potrivit prevederilor din aceste uzanțe.

dr. Al. DETEȘAN

În activitatea de comerț exterior pe întregul parcurs al derulării operațiunilor apar numeroase riscuri : O încercare de enumerare a lor¹⁾ permite diferențierea unor categorii cum sînt :

a) riscurile de inadempiență — provocate de nerespectarea clauzelor contractuale privind predarea sau preluarea mărfii ;

b) riscurile financiare — care apar în cazul partenerilor insolvabili, la modificarea cheltuielilor de producție în perioada îndeplinirii contractului, datorită unor cheltuieli de transport și asigurare neprevăzute ;

c) riscurile valutare — provocate de fluctuații ale cursurilor valutare, a nivelului dobizilor pe piața externă, de modificări în aprecierea monedei naționale etc.

d) riscuri de natură politică — provocate de modificări în politica comercială a țării partenerului prin instituirea de obstacole tarifare și netarifare, dificultăți de transfer valutar, disensiuni și conflicte politice ;

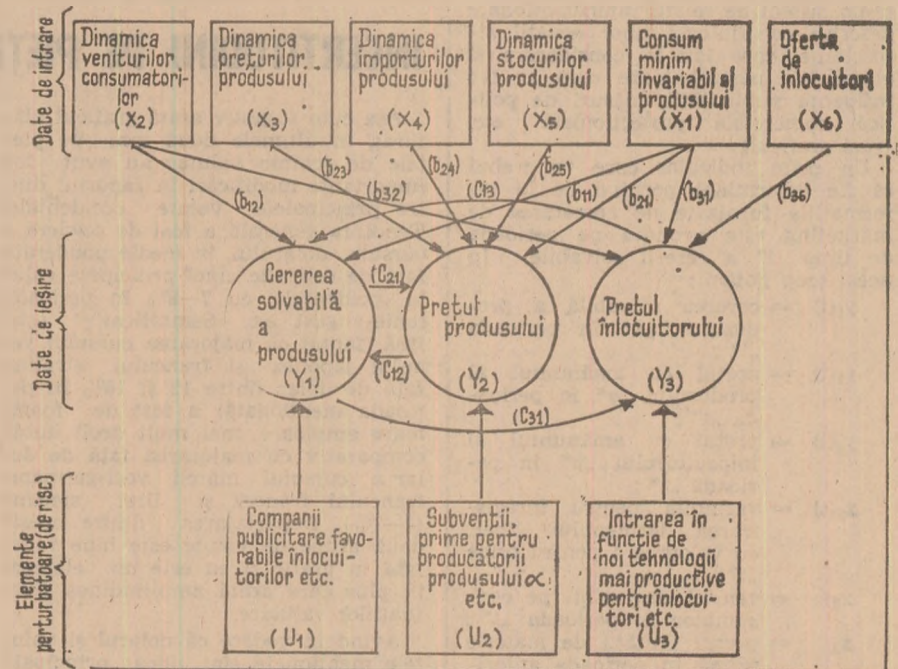
e) riscuri de forță majoră — provocate de fenomene naturale ca furtuni, inundații, cutremure de pămînt etc., care împiedică respectarea obligațiilor contractuale asumate.

Importanța cunoașterii îndeaproape a fenomenului de risc este în primul rînd practică. În acest sens dr. Maria D. Popescu²⁾ aprecia că : „studierea din punct de vedere economic a riscului și implicațiilor sale tehnice, financiare, comerciale, juridice etc. poate fi deosebit de fertilă pentru practica economică, iar adoptarea unei metodologii de calculare a coeficienților de risc pentru diverse eventualități și acțiuni economice și-ar putea imediat verifica eficiența“.

Practica de comerț exterior cunoaște pentru fiecare categorie de risc amintită o serie de mijloace financiare de contractare dintre care amintim : garanțiile bancare, clauzele asigurătorii în contracte, ipoteca, factoring-ul, forfaiting-ul, leasing-ul, arbitrajul valutar și pe marfă etc. Acestea sînt în fapt instrumente ale marketingului financiar, recurgerea la una sau alta din aceste instrumente fiind dictată de strategia proprie a fiecărei întreprinderi, pentru condițiile concrete în care

¹⁾ vezi Al. Puiu „Conducerea și tehnica comerțului exterior“ Ed. Didactică și pedagogică, București 1976, p. 44—45.

²⁾ M. D. Popescu „Imperativele noii ordini economice internaționale — Rațiunea și strategia cooperării“, Ed. Academiei R. S. România, Buc. 1975, p. 172—180.

acționează la un moment dat. Remarcăm faptul că aria de intervenție a lor este, de regulă, limitată la contractarea riscurilor postcontractuale. În fapt însă, cele mai mari riscuri se localizează înainte de încheierea contractului extern relativ la fondurile alocate pentru crearea disponibilităților de marfă de export. Diminuarea riscului investiției în capacități de producție orientate spre exportul către o anumită piață sau zonă (eventual specializarea producției sau adaptarea la parametrii tehnici solicitați pe piață) se poate realiza în condiții optime prin simularea pe baza unui model matematic a evoluției pieței respective din punct de vedere al cererii solvabile, al prețurilor obținabile, al modificării prețurilor la principalele materii prime, al apariției unor produse cu utilizări similare, al stocurilor existente pe piață din produsul respectiv, al concurenței etc.

Exemplu: În numărul anterior al suplimentului „Relații financiar-valutare și de comerț exterior” nr. 15/36/1978 arătam că există criterii economice pentru aprecierea eficienței investiției în cercetarea de marketing, pentru dimensionarea bugetului de marketing proporțional cu aportul său în fundamentarea deciziilor. Considerând depășită etapa de determinare a fezabilității cercetării de piață și aleasă modalitatea de procurare a informațiilor (una din cele 4 surse), vom trece la identificarea indicatorilor necesari întreprinderii exportatoare pentru descrierea structurii unei piețe (țării) pentru un anumit produs și a mecanismului evoluției sale pe perioada necesară elaborării strategiei de export.

Reprezentarea mecanismului pieței la momentul (t) se poate face printr-un sistem de relații interfuncționale descrise cu ajutorul unor ecuații simultane, care iau în considerare și elemente perturbatoare cum ar fi: influența publicității, măsuri de politică comercială protecționistă etc. (vezi graficul)

Un prim indicator care va trebui să fie determinat pornind de la informațiile furnizate de cercetarea de marketing este evoluția pe perioada de timp „t” a cererii solvabile. În acest scop notăm:

$y_1(t)$ = cererea solvabilă a produsului „x” în perioada „t”;

$y_2(t)$ = prețul cu amănuntul al produsului „α” în perioada „t”;

$y_3(t)$ = prețul cu amănuntul al înlocuitorului „β” în perioada „t”;

$x_1(t)$ = variabila pentru înregistrarea termenului liber, cu valoarea 1 pentru orice „t”;

x_2 = venitul disponibil pe consumator în perioada „t”;

x_3 = prețul unității de materie primă în perioada anterioară;

x_4 = importul în unități/loc. în perioada „t”;

x_5 = stocurile din produsul „α” la începutul perioadei „t”;

x_6 = oferta de înlocuitori „β” în perioada „t”;

$u_1(t)$ = variabila aleatoare în ecuația „1”

c_{ij} , b_{ij} = coeficienți (parametri) structurali necunoscuți ai modelului pieței produsului „x”, care vor trebui determinați pe baza unor serii de date dintr-o perioadă anterioară.

Vom putea scrie în continuare ecuațiile simultane ale cererii solvabile și prețurilor produselor „α” și „β”:

$$y_1 = C_{12}y_2 + C_{13}y_3 + b_{11}x_1 + b_{12}x_2 + u_1$$

$$y_2 = C_{21}y_1 + b_{21}x_1 + b_{23}x_3 + b_{24}x_4 + b_{25}x_5 + u_2$$

$$y_3 = C_{31}y_1 + b_{31}x_1 + b_{32}x_2 + b_{36}x_6 + u_3$$

Ecuația „ y_1 ” exprimă dependența cererii solvabile a produsului de dinamica în perioada „t” a prețului său cu amănuntul, a prețului înlocuitorului „β”, de nivelul consumului minimal pe piață, de dinamica veniturilor și de factorii aleatorii cum ar fi, de exemplu, declanșarea unei campanii publicitare de anvergură pentru înlocuitori.

Ecuația „ y_2 ” exprimă dependența prețului produsului „α” de volumul cererii, de evoluția prețului materiei

prime, de nivelul importurilor produsului „α” în perioada „t”, și de nivelul stocurilor la începutul perioadei.

La fel ecuația „ y_3 ” exprimă dependența prețului înlocuitorului „β” de volumul cererii produsului „α” de dinamica veniturilor ca și de mărimea ofertei sale pe piață.

Cele trei ecuații sînt interdependente, explicînd simultan valorile variabilelor dependente din sistem y_1, y_2 și y_3 . Rezolvarea sistemului de ecuații se poate face foarte ușor utilizînd calculul electronic, pe baza unui program elaborat de laboratorul de calcul al Catedrei de cibernetică economică din ASE, care figurează în biblioteca de programe sub indicativul „Remus”.

Algoritmul de calcul al programului, ce are la bază aplicarea metodei celor mai mici pătrate în două trepte are proprietatea de a aduce sistemul la o formă adecvată simulării, respectiv exprimarea variabilelor dependente y_1, y_2 și y_3 în funcție de factorii cunoscuți (x_1, \dots, x_6).

În continuare se poate analiza interdependența elementelor pieței considerate prin simulare, respectiv introducînd în sistem diferitele valori ale vectorilor (x_1)—(x_6).

În numărul viitor al suplimentului vom prezenta, aplicarea practică a metodei simulării în formularea strategiei de export pentru produsul unei întreprinderi de comerț exterior pe o piață potențială selectată.

Ovidiu RUJAN

dr. Ioan GEORGESCU

Conjunctura pe piețele valutare și de capital

INCERTITUDINI PE PIEȚELE DE SCHIMB VALUTAR

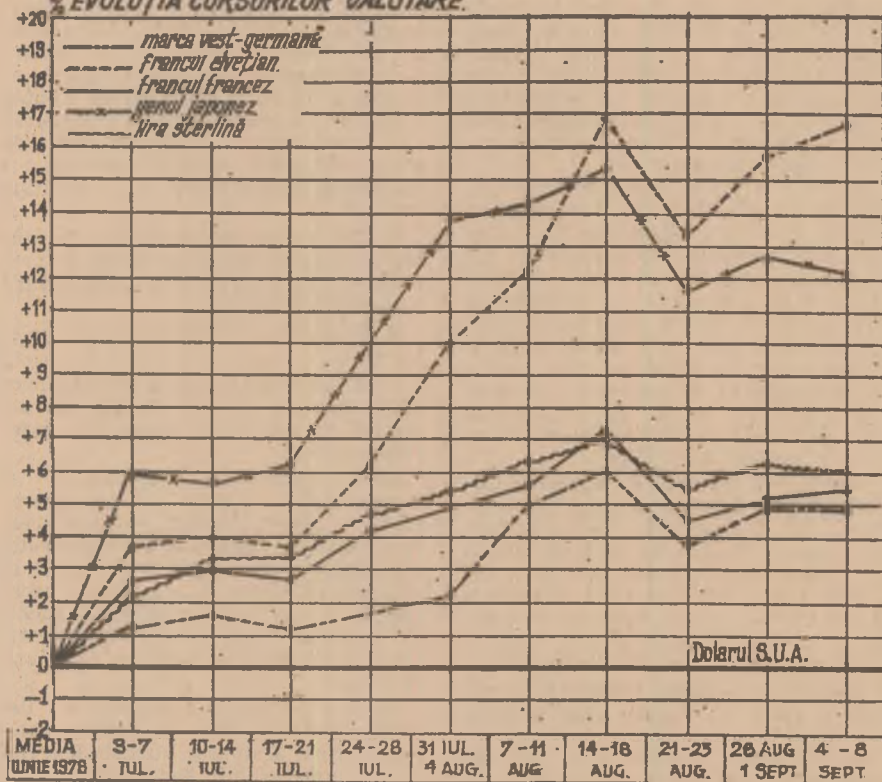
Așa cum sugestiv arată graficul alăturat, în ultimele două luni pe piețele de schimb valutar au avut loc importante modificări în raportul dintre principalele valute occidentale. Tendința generală a fost de scădere a cursului dolarului, în medie ponderată față de celelalte cinci principale valute occidentale, cu 7—8% în perioada iunie-august a.c. Semnificativ este, însă, faptul că majorarea cursului yenului japonez și francului elvețian față de dolar (între 12 și 16% în perioada menționată) a fost de foarte mare amploare, mai mult decît dublă comparativ cu majorarea față de dolar a cursului mărcii vest-germane, francului francez și lirei sterline (4—7%). Departajarea dintre aceste două grupe de valute este bine reliefată în grafic și ea este un element în plus care arată amplitudinea fluctuațiilor valutare.

Avînd în vedere că dolarul și valutele menționate sînt încă principalii „cărăuși” ai schimburilor economice

internaționale, asemenea perturbări în raporturile dintre valoarea lor au influențat nefavorabil comerțul internațional. Băncile implicate în operațiuni pe piețele valutare au fost primele care au resimțit șocurile generate de variațiile de amploare ale cursurilor de schimb. Comercianții au manifestat rețineri în derularea operațiunilor curente și au încercat în diferite feluri să se „acopere” împotriva riscurilor valutare. De asemenea, scăderea cursului dolarului și celelalte modificări ale cursurilor de schimb au avut implicații largi, pe planul relațiilor interoccidentale și al unor domenii „sensibile” ale economiei mondiale, precum prețul țiteiului, sporînd tensiunea și incertitudinile din viața internațională.

Deși în ultima săptămînă a lunii august și în prima săptămînă a lunii septembrie a.c. modificările cursurilor de schimb au fost de mai mică amploare, climatul de incertitudine privind viitorul principalelor valute occi-

% EVOLUȚIA CURSURILOR VALUTARE

dentale se menține, ceea ce amplifică reținerea și prudența firmelor angajate în comerțul exterior. Informațiile transmise de agențiile de presă sugerează, de exemplu, că băncile comerciale occidentale au adoptat poziții prudente în ceea ce privește operațiunile valutare, datorită riscului ridicat legat de modificări imprevizibile ale cursurilor de schimb. Situația yenului japonez poate fi sugestivă.

Unele cercuri de specialitate de pe piața valutară din Tokio apreciază că yenul japonez își va relua tendința de majorare în următoarele săptămâni și va depăși nivelul record atins la mijlocul lunii august, de 181 yeni pentru un dolar (în prezent cursul mediu se situează la cca. 190 yeni pentru un dolar). În acest sens se argumentează că factorii care au determinat creșterea cursului yenului — în special excedentul masiv al balanței de plăți a Japoniei — vor continua să acționeze și în perioada următoare.

Oficialitățile nipone au declarat recent că excedentul balanței plăților curente a Japoniei va atinge în anul fiscal 1978, circa 13,5 miliarde dolari, dublu față de estimările anterioare. Această previziune a fost interpretată de operatorii de pe piețele valutare ca un eșec al politicii de reducere a dezechilibrelor din plățile interoccidentale. În același context, operatorii se îndoiesc că Administrația Carter va reuși să reducă în lunile următoare deficitul

balanței comerciale americane și să atenueze rata inflației. Ca o consecință a acestor factori nefavorabili care acționează asupra poziției dolarului, agențiile de presă subliniază faptul că

băncile japoneze au redus la minimum pozițiile în dolari, iar exportatorii japonezi manifestă ezitări, sau condiționează utilizarea dolarului ca valută contractuală sau de plată.

În același timp, însă, unele prognoze, efectuate de institute de specialitate, indică drept posibilă revenirea cursului dolarului, la circa 200 yeni, încă din primele luni ale anului 1979. Este evident că aceste prognoze complice situația exportatorilor japonezi, în special a celor care au încheiat contracte de mai lungă durată. Pe de o parte, creșterea rapidă a cursului yenului, de la 240 yeni pentru un dolar în urmă cu câteva luni, la circa 190 yeni pentru un dolar în prezent și posibilitatea accentuării acestei majorări în toamna acestui an au determinat o reținere evidentă în utilizarea dolarului ca mijloc de plată. Pe de altă parte, prognozele privind o eventuală redresare a cursului dolarului într-un viitor nu prea îndepărtat au efecte inverse.

Situația yenului nu este însă singulară și în cazul celorlalte valute occidentale existând aceeași nesiguranță privind evoluția viitoare a cursului. În condițiile unor asemenea incertitudini privind evoluția cursurilor valutare, cercetarea atentă a riscului valutar pe care îl implică fiecare tranzacție și utilizarea celor mai adecvate metode de contracarare a riscurilor este, desigur, de o stringență actualitate.

M. ISĂRESCU

Noțiuni, termeni, operațiuni

GESTIUNEA SOCIETĂȚILOR COMERCIALE — FLUXUL DE NUMERAR

În cadrul funcțiunii financiare a societăților de producție și/sau comerciale, activitatea cu numerar ocupă un loc central, atent condusă și controlată, date fiind efectele sale directe, deseori hotărâtoare, asupra mărimii resurselor întreprinderii.

Numerarul înseamnă bani „gheață”, care se găesc în casă, în cont la bancă, sau sub forma unor documente imediat convertibile în bani. Pentru orice organizație (întreprindere) numerarul reprezintă categoria cea mai importantă de capital, doar banii având capacitatea deplină care asigură continuitatea activității.

Numerarul disponibil măsoară capacitatea firmei de a onora în bani obligațiile sale scadente; el este principalul indicator ce caracterizează așa-numita lichiditate (solvabilitate) a fir-

mei. Fiind un indicator cu caracter specific de perioadă, numerarul disponibil se calculează prin împărțirea activului la pasivul perioadei avute în vedere. Mărimea sa normativă satisfăcătoare se consideră a fi de 2/1.

Planificarea (programarea) judicioasă a numerarului, gestiunea sa în condiții optime constituie un imperativ major pentru creșterea rentabilității în special și pentru sporirea eficienței tuturor activităților întreprinderii în general.

Pentru luarea unor decizii corecte în acest domeniu și pentru a activa mai rentabil, orientând firma spre o creștere de durată, trebuie luată în considerare următorii factori: (a) sursele și destinația numerarului; (b) analiza numerarului; (c) utilizarea surplusului de numerar; (d) asigurarea

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

rezervelor de numerar; (e) repartizarea numerarului și (f) controlul numerarului.

Planificarea (programarea) numerarului întreprinderii urmărește atingerea următoarelor scopuri:

1) Asigurarea că în perioadele de vîrf ale cheltuielilor se va dispune fie de numerar efectiv suficient, fie de activ imediat exigibil.

2) Satisfacerea obligațiilor de plată asumate printre contractele pe termen scurt și termen lung, precum și a celor ce decurg din reglementările privind impozitele, dividendele și dobânzile.

3) Planificarea rațională a cheltuielilor de capital, de exemplu pentru cumpărarea unor echipamente foarte costisitoare, extinderea unei uzine sau schimbarea amplasamentului.

4) Asigurarea unui interval suficient de timp pînă la scadența plăților pentru ca firma să poată găsi și negocia resursele de finanțare în condiții mai favorabile, fără a acționa sub presiune.

5) Crearea unei bune reputații la bănci și la alți creditori, în ceea ce privește promptitudinea și respectarea termenelor de restituire a sumelor datorate.

6) Generarea unor condiții corespunzătoare pentru rezolvarea eventualelor probleme de achiziții sau de integrarea întreprinderii în altă organizație.

7) Crearea unor premise favorabile valorificării avantajose a condițiilor de conjunctură pe piața financiară sau a celor oportune unor achiziții sau altor tipuri de tranzacții.

8) Investirea eventualului numerar excedentar pe diverse perioade, fără a stînji activitatea firmei; asigurîndu-se astfel și fructificarea acelor fonduri bănești care altfel ar fi neutilizate.

9) Crearea unor premise favorabile pentru valorificarea momentelor conjuncturale optime care pot surveni pe piața monetară sau în legătură cu solvabilitatea altor organizații (firme).

Fluxul numerarului (sau „**bugetul numerarului**”) reprezintă în esență analiza componentelor fluxului numerarului în întreprindere pe o anumită perioadă de timp. El reprezintă în fond o prognoză privind intrările și ieșirile de numerar și nu trebuie confundat cu situațiile privind veniturile și cheltuielile.

Pe baza facturilor primite și a cererilor de plată transmise beneficiarilor, sumele care trebuie plătite, respectiv încasate, sînt înscrise în diverse evidențe contabile chiar dacă numerarul nu a fost efectiv transferat. Situația reală a numerarului se poate vedea clar numai după transpunerea implicațiilor acestor documente în forma unui flux al numerarului. O sursă principală de numerar a firmei o constituie operațiunile comerciale, avînd însă în vedere corecțiile impuse de durata circuitelor bancare sau a de-

conturilor, precum și corecțiile legate de cheltuielile de altă natură decît cele în numerar (amortizarea, drepturile de patente etc.). Mai există și alte surse de intrări bănești ca de exemplu vânzarea de acțiuni, recuperarea creditelor pe termen lung, dezafectarea unor echipamente etc.

Pe de altă parte fluxul numerarului nu trebuie considerat ca sinonim cu venitul net (după perceperea impozitelor) plus amortizarea, numerarul puțin fi considerabil mai mic datorită ieșirilor de numerar ca de exemplu cele pentru stingerea unor datorii etc. Transferul numerarului către firmă și dinspre aceasta către exterior, reprezentînd rezultatul de ansamblu al tuturor operațiilor ei și se sintetizează prin balanțele veniturilor și cheltuielilor și, parțial, prin bilanț.

Elaborarea fluxului de numerar (incasări-plăți) pe termen scurt se referă de obicei la un an; pentru perioada curentă, în general o lună, fluxul se dimensionează cît se poate de amănunțit, iar la sfîrșitul lunii, încasările și plățile efective în numerar se compară cu prevederile pentru a identifica și analiza abaterile semnificative.

Fluxul de numerar (planul de încasări și plăți) pe termen lung acoperă de obicei o perioadă de cinci ani. El este mai puțin exact și mai puțin amănunțit decît fluxul pe termen scurt și se folosește pentru a evalua efectele asupra numerarului generate de celelalte planuri (acțiuni) pe termen lung, ca de exemplu cele privind asimilarea de noi produse, achiziții, alte investiții. Fluxul de numerar pe termen lung este un instrument de analiză strict necesar firmelor care își desfășoară acțiunile pe piețe dinamice, care se află în plină dezvoltare și trebuie să recurgă la atragerea unor surse pe termen lung, precum și celor care abordează noi piețe sau lansează noi produse.

Elaborarea unui flux al numerarului se face prin două metode:

a) Metoda încasărilor și plăților, pentru fluxul pe termen scurt.

b) Metoda ajustării venitului net, pentru fluxul pe termen lung.

Pentru întocmirea corectă a fluxului numerarului sînt necesare următoarele categorii de date:

1) Informații privitoare la cheltuielile de producție, politica de finanțare și decontare a sumelor datorate, cheltuielile de investiții în diferite variante.

2) Previțiuni realiste privind volumul și structura desfacerilor.

3) Informații cît mai exacte în ceea ce privește rambursarea creditelor.

4) O estimare concludentă a evoluției stocurilor din care să relasă stocurile necesare de materii prime, materiale și utilaje, precum și avansul de timp necesar aprovizionării.

Odată întocmit fluxul numerarului, faza ulterioară, cea de urmărire și analiză riguroasă a realizării sale este

deosebit de importantă pentru transformarea acestuia într-un instrument de lucru eficace, sigur și permanent. La urmărirea și analiza derulării efective a fluxului de numerar trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

a) Identificarea abaterilor față de plan, explicarea cauzelor acestora și adaptarea prevederilor la condițiile reale.

b) Decizii operative privind împrumuturile necesare prin bănci și procedurile de accelerare a recuperării numerarului cuvenit.

c) Precizarea scadențelor principalelor plăți.

d) Evaluarea efectelor eventualelor schimbări ale politicii firmei sau ale condițiilor activității economice exterioare firmei.

După determinarea creșterilor și scăderilor potențiale ale numerarului se poate întocmi balanța acestuia. **Balanța minimală a numerarului** reprezintă nivelul minim admisibil al numerarului care poate satisface necesitățile firmei la care se poate închide balanța. Necesarul minim poate fluctua sau poate fi stabil de la o lună la alta.

Nivelul minim al numerarului depinde atît de o serie de factori exteriori firmei (ramura, intensitatea fluxului numerarului) dar și de o serie de factori interni ai firmei, cum sînt:

a) Numerarul necesar pentru cheltuielile curente (generale, cu forță de muncă, impozitele) pe o anumită perioadă.

b) Relațiile între transferurile de numerar de la și către organizație în diferitele luni, afectate de nivelurile stocurilor și de ciclurile desfacerilor.

c) Numerarul necesar în cont la bancă pentru deconturi prin intermediul acestuia și pentru a facilita stabilirea liniilor de credit pe măsura cerințelor.

d) Numerarul necesar pentru a menține un raport echilibrat în comparație cu diversele posturi din bilanț și cu durata de rotație a mijloacelor circulante, pentru ca firma să-și asigure atît solvabilitatea cît și un climat propice în ce privește condițiile de credit.

Confruntarea numerarului de balanță minim necesar cu cel din balanța completă de plan relevă perioadele în care numerarul este în exces sau insuficient. Atunci cînd firma întvede o lipsă de numerar pentru o anumită perioadă, ea trebuie să ia măsuri pentru a găsi noi posibilități (surse) de finanțare a acțiunilor sale din perioada respectivă. De obicei, rezolvarea acestei probleme are loc fie prin amînarea selectivă a unor plăți datorate, dar care nu ajung la scadențe forțate, fie prin căutarea de credite bancare pe termen scurt.

Dacă numerarul disponibil pe o perioadă anumită este mai mare decît cel necesar pentru desfășurarea operațiilor curente și echilibrarea conturilor

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

în bancă, surplusul poate fi folosit pentru diferite investiții, de obicei pe termen scurt (12 luni). În alte cazuri, astfel de surplusuri trebuie să fie folosite de firmă pentru susținerea unor virfuri ale plăților ca de exemplu impozite, dividende sau alte cheltuieli de capital.

Creșterea eficienței lucrărilor de planificare și gestiune a numerarului incumbă și folosirea diverselor metode de control care urmăresc colectarea, gestiunea și decontarea numerarului, în scopul evitării eventualelor pierderi care pot proveni din erori, fraudă sau risipă. Controlul financiar intern

poate fi considerat ca unul dintre cele mai importante mijloace concepute pentru a preveni pierderile bănești.

Planificarea numerarului constituie o problemă de interes deosebit pentru toate organizațiile, mari sau mici; prin evaluarea diverselor variante de plan și a efectelor posibile ale diferitelor decizii asupra fluxului numerarului, se pot contura mai clar soluțiile cele mai convenabile pentru activitatea viitoare a societății respective.

Radu TUFEANU

nalize financiare prospective, analize de firme străine, simulări multinaționale și sectoriale;

● Comitetul permanent pentru tirguri și manifestări economice în străinătate, căruii îi revine sarcina organizării manifestărilor expoziționale franceze în străinătate, format dintr-un consiliu coordonator de 12 persoane, care la rândul său își desfășoară activitatea prin delegați responsabili de manifestările expoziționale (ex. pentru America de Nord și Japonia), printr-un serviciu de promovare comercială, un serviciu de publicitate și cataloage și un serviciu tehnic;

● Societatea franceză pentru studierea piețelor străine și dezvoltarea exporturilor orientată spre trei activități principale: anchete și prospectări comerciale în străinătate, programe de intervenție pentru stimularea exporturilor și informații și fișiere pentru anul operativ al clienților săi;

● Societatea de publicații și documentare economică și comercială, căruii îi sunt subordonate publicația săptăminală „Monitor de comerț internațional” (MOCI) și biblioteca de comerț internațional, prin care sunt difuzate lucrări de profil.

● Institutul de comerț internațional, care se ocupă de formarea profesională a cadrelor și care își desfășoară activitatea prin următoarele forme: seminarii de formare și perfecționare în comerțul internațional; cicluri de perfecționare; elaborarea de materiale de instruire etc.

SERVICIILE OFERITE DE CENTRU :

A. Informații asupra piețelor externe și comerțul internațional :

● Informații generale — Centrul asigură orientarea de ansamblu asupra piețelor externe care reprezintă debușee pentru produsele de export ale firmelor franceze, precum și informații cu privire la situația economică și financiară a țărilor străine, acordurile comerciale și protocoalele financiare încheiate de Franța, interesul pentru participarea la una sau alta din manifestările economice externe și condițiile de implantare pe o anumită piață. În acest scop centrul pune la dispoziția solicitanților : anuare, date statistice, rapoarte ale organismelor internaționale, dicționare, bibliografii și lucrări de referință, lucrări privind comerțul internațional și problemele monetare, precum și estimări cu privire la perspectivele de dezvoltare economică și socială a principalelor țări și a schimburilor internaționale la nivelul anilor 1975 și 1980.

Fișier

CENTRUL FRANCEZ DE COMERȚ EXTERIOR

Centrul francez de comerț exterior (C.F.C.E.) are menirea de a răspunde solicitărilor exportatorilor francezi pe linia îmbunătățirii concepției în materie de export, a diversificării geografice a piețelor de desfacere, intensificării acțiunilor menite să ducă la îmbunătățirea și diversificarea rețelei de comercializare, mobilizării resurselor financiare ca și adoptării politicilor comerciale în funcție de evoluția conjuncturii internaționale căutând să satisfacă în cele mai bune condiții nevoia de informații a acestora. Dispunând de circa 600 de agenți și de o remarcabilă rețea de corespondenți în întreaga lume, C.F.C.E. constituie principala sursă de informare a exportatorilor asupra piețelor externe, funcție care definește, de altfel, scopul esențial al centrului.

STRUCTURA ORGANIZATORICĂ A CENTRULUI

Multitudinea informațiilor solicitate de exportatori determină o structură diversificată a preocupărilor centrului și în egală măsură o schemă organizatorică relativ complexă.

În funcție de preocupările ce-i revin, C.F.C.E. își desfășoară activitatea prin 4 direcții specializate :

● Direcția de informații pentru piețele externe, formată din 4 servicii distincte și anume : serviciul de informații comerciale, serviciul de reglementări administrative, serviciul de informații economice și sectoarele de documentare. Ea asigură documentarea completă a firmelor interesate asupra situației economice a țărilor partenere, practicile comerciale și administrative, rețeaua comercială, situația concurenței, evoluția în perspectivă a cererii etc.;

● Direcția pentru promovarea exporturilor, care se ocupă cu elaborarea de studii economice și programe de export și își desfășoară activitatea prin 7 sectoare : misiuni comerciale, manifestări comerciale, programe tehnice în străinătate, orientare profesională, acțiuni de promovare etc.

● Direcția pentru acțiuni de promovare a exporturilor agricole, formată din trei birouri : misiuni de promovare în domeniul agricol, fișier agricol central, informații economice și documentare generală și patru divizii specializate pe produse ;

— divizia vinuri și spirtoase, produse lactate, conserve vegetale, băuturi, altele decât vin și spirtoase, fructe și legume, cartofi și horticoltură ornamentală, carne și conserve de carne, cereale și derivate, produse de pescuit ;

— divizia pentru studierea piețelor agricole ;

— divizia pentru pregătirea de misiuni ale direcției în străinătate ;

— grupul de informații și cercetări.

● Direcția pentru acțiuni regionale în favoarea exporturilor cuprinde consilierii comerciali aflați în misiune în diferitele zone ale Franței, și agenți însărcinați cu organizarea de misiuni de promovare a exporturilor. Această direcție are sarcina stimulării pe plan intern a interesului pentru export ;

În îndeplinirea sarcinilor sale centrul mai colaborează cu următoarele instituții :

● Grupul de studii prospective internaționale, ce se ocupă cu elaborarea de ipoteze prospective și analize financiare și este organizat pe 4 departamente : ipoteze prospective asupra sistemelor economice și sociale, a-

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

● **Informații asupra produselor industriale:** Pentru produsele industriale sînt puse la dispoziția exportatorilor dosare privind situația actuală a piețelor sirăne și a concurenței, pe sectoare industriale și recomandări cu privire la piețele externe cele mai interesante pentru exportul unui anumit produs și respectiv produsele cele mai interesante pentru exportul spre o anumită zonă.

● **Informații privind produsele agricole și alimentare.** Exportatorilor francezi de profil le sînt asigurate informații utile privind cererea externă de mărfuri, oferta locală și internațională, rețeaua de comercializare, reglementările tehnice ce se impun a fi respectate, precum și informații generale asupra comerțului exterior francez și mondial cu produse agricole și alimentare și a unui mare număr de importatori și reprezentanțe comerciale.

B. Servicii privind promovarea exporturilor.

● **Informații generale.** Pentru stimularea exporturilor franceze centrul pune la dispoziție informații privind manifestările comerciale oficiale ale Franței în străinătate precum și informații administrative sau financiare necesare participării la astfel de manifestări. Pentru delegațiile care se deplasează în străinătate cu scopul de informare sau prospectare asigură informații de bază asupra acestor țări, a firmelor care pot fi contactate și a manifestărilor propagandistice care pot fi organizate cu acest prilej.

● **Promovarea produselor industriale.** Centrul efectuează anchete pe piețele externe asupra unui produs

sau grupe de produse, organizează misiuni colective în străinătate care au drept scop explorarea sau prospectarea unei piețe și pune la dispoziție exportatorilor informații privind tendințele și manifestările economice externe și a saloanelor specializate prin publicarea de broșuri de informații generale în acest domeniu.

● **Promovarea produselor agricole și alimentare.** Organizează din proprie inițiativă sau la cerere misiuni în străinătate pentru informații tehnologice sau tehnice precum și misiuni de prospecție comercială, organizează „mini-teste” și „teste de vânzare” în rîndul consumatorilor.

● **Servicii privind pregătirea profesională.** Centrul elaborează programe de instruire profesională pentru cei interesați sub formă de cicluri de perfecționare în comerțul internațional cu durata de 1 an, cicluri de aplicare a tehnicilor de comerț internațional, cu durata de 3 luni și cicluri de tehnici administrative de comerț internațional, cu durata de 11 zile, precum și seminarii și stragii de perfecționare.

● **Servicii pe linia activității editoriale.** Centrul editează: Monitorul de comerț internațional (MOCI), care cuprinde o largă informare economică și comercială; Studii de piață și monografii pe țări, reunind toate informațiile indispensabile unor misiuni eficiente; Curierul țărilor din Est, revistă lunară de informare economică asupra țărilor socialiste; anuare, atlase, dicționare, lucrări de drept, administrație și marketing.

I. GIONEA

arbitraj internațional

LIPSURI CANTITATIVE

Intr-o speță cu care a fost confruntată Comisia de arbitraj de la București, reclamanta a solicitat plata contravalorii unor lipsuri cantitative constatate la destinație, la mărfuri transportate cu mijloace auto. Mărfurile au fost livrate în condiția franco locul de încărcare al mărfii în mijloacele de transport ale cumpărătorului (potrivit § 6 din C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975).

Comisia de arbitraj a reținut că marfa a fost predată și încărcată în mijloacele de transport ale cumpărătorului în cantitatea și în condițiile convenite de părți prin contract, iar în lipsa delegatului reclamantului au semnat de primirea mărfii șoferii mijlocului de transport al cumpărătorului. Comisia a mai reținut că în contractul încheiat de părți se precisase

că, în cazul neprezentării delegatului cumpărătorului, marfa predată conform documentelor de transport se consideră acceptată definitiv de cumpărător. Această clauză nu este de natură să îl lipsească pe cumpărător de dreptul de a reclama, potrivit § 71 din C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975, lipsurile cantitative constatate la destinație, dacă aceste lipsuri sînt datorate culpei vînzătorului.

Deoarece din actele ce au fost întocmite la destinație nu rezultă că lipsurile constatate sînt imputabile vînzătorului și că nu s-ar fi produs ulterior încărcării mărfii în mijloacele de transport ale cumpărătorului, pe timpul transportului sau la destinație, pînă la efectuarea verificării, în împrejurări care să excludă răs-

punderea cărașului pentru integritatea mărfii primite spre transport, Comisia de arbitraj de la București, prin Hotărîrea nr. 80 din 20 noiembrie 1976 a respins pretențiile cumpărătorului față de vînzător pentru restituiră contravalorii mărfii constatate lipsă la destinație.

În mod similar a procedat Comisia de arbitraj de la București și în litigiul soluționat prin Hotărîrea nr. 53 din 25 mai 1977, în care cumpărătorul a cerut plata contravalorii unor lipsuri cantitative constatate la destinație, la mărfuri transportate pe calea ferată. Mărfurile au fost livrate în condiția franco vagon frontiera țării vînzătorului (potrivit § 5 din C.G.L.—C.A.E.R. 1968/1975).

Comisia a reținut că din cuprinsul actului de constatare întocmit nu a rezultat că vagonul a ajuns inițial la destinație și că au fost constatate lipsurile cantitative reclamate în momentul deschiderii vagonului și al descărcării mărfii, ci, rezultă că lipsurile respective au fost constatate, ulterior, după ce marfa a fost descărcată și depozitată.

Intrucît, așa cum se arată și în hotărîre, nu există certitudinea că lipsurile sînt imputabile vînzătorului și că nu s-au produs în timpul transportului ori la destinație, pînă la efectuarea verificării de către delegatul căii ferate, este posibil ca lipsurile respective să se fi produs pe timpul transportului sau după ce marfa a ajuns la destinație, a fost descărcată și depozitată la cumpărător, perioadă în care vînzătorul nu mai avea paza acesteia, ci ea aparținea cărașului, iar după descărcare, cumpărătorului.

Intr-un alt litigiu cu care a fost confruntată aceeași comisie de arbitraj reclamantul a solicitat plata contravalorii unor lipsuri cantitative constatate pe teritoriul țării vînzătorului, la mărfuri transportate pe calea ferată.

Intrucît, așa cum am arătat mai sus, la mărfurile transportate pe calea ferată, predarea se efectuează franco vagon frontiera țării vînzătorului și, în speță, lipsurile au fost constatate în țara acestuia, el este răspunzător pentru lipsurile care s-au produs, mărfurile fiind încă în paza sa.

Ca atare, considerăm că a procedat corect Comisia de arbitraj de la București, obligînd, prin Hotărîrea nr. 7 din 9 ianuarie 1978, pe vînzător, la plata contravalorii mărfurilor constatate lipsă.

Irina MOROIANU

Redactor coordonator al rubricii
„Relații financiar-valutare
dr. Ioan GEORGESCU

autoconducere

AUTOCONDUCEREA LA NIVELUL ORGANELOR CENTRALE ALE ADMINISTRAȚIEI DE STAT

Procesul de configurare a formelor și metodelor autoconducerii muncitorilor, de perfecționare a organizării și conducerii unităților socialiste de stat, care a marcat un moment de excepțională însemnătate prin adoptarea Legii nr. 5/1978, a făcut recent încă un pas înainte prin Decretul nr. 308/1978 pentru modificarea Decretului nr. 76/1973 privind conducerea ministerelelor și a celorlalte organe centrale ale administrației de stat pe baza principiului conducerii colective.

S-a realizat astfel o unificare — atât în principii cât și în realizarea acestora — în regimul conducerii unităților de stat, autoconducerea muncitorească devenind prin aceasta un principiu general — aproape unanim — de organizare și funcționare a unităților socialiste de stat.

Noul decret marchează odată în plus faptul că autoconducerea nu presupune necesarmente și autogestiunea. Formele de autoconducere muncitorească pot funcționa, nu numai în cazul unităților organizate potrivit principiului autogestiei economico-financiare, ci și în cel al instituțiilor bugetare.

Sensul modificărilor introduse prin noul decret constă în mărirea numărului reprezentanților oamenilor muncii în consiliile de conducere ale ministerelelor și celorlalte organe centrale ale administrației de stat, și în stabilirea unei ponderi reprezentative a muncitorilor și maiștrilor în sinul acestui organ.

Astfel, decretul prevede că, în consiliile de conducere vor intra 9 până la 18 reprezentanți ai oamenilor muncii din unitățile subordonate și din aparatul ministerului, din care, la ministerele economice, două treimi vor fi muncitori și maiștri din principalele centrale și întreprinderi subordonate. La celelalte ministere decretul prevede că două treimi din reprezentanții oamenilor muncii vor fi muncitori și maiștri din principalele întreprinderi industriale, de construcții și transporturi, iar o treime vor fi reprezentanți ai oamenilor muncii din unitățile subordonate ministerului — în funcție de profilul de activitate — și din aparatul ministerului.

A fost stabilită totodată — din dorința de a asigura reprezentativitatea organului — procedura de desemnare a reprezentanților oamenilor muncii. S-a prevăzut în acest sens că reprezentanții din unitățile subordonate ministerului sînt desemnați de consiliile oamenilor muncii din aceste unități, iar cei din aparatul ministerului de adunarea oamenilor muncii pe întregul aparat. Se prevede de asemenea că centralele, întreprinderile și celelalte unități socialiste de stat din cadrul cărora sînt desemnați reprezentanții în consiliile de conducere ale ministerelelor se stabilesc de acestea împreună cu comitetele județene de partid și al municipiului București, pe a căror rază administrativ-teritorială își desfășoară activitatea unitățile respective.

În ceea ce privește numărul de membri în consiliul de conducere al ministerului, decretul prevede că acesta este de minimum 30 și de maximum 60, din care 30 la sută sînt reprezentanți ai oamenilor muncii din unitățile subordonate sau din alte unități și din aparatul ministerului.

Dispoziții privind perfecționarea compunerii organelor de conducere colectivă au fost introduse și în legătură cu departamentele din cadrul

ministerelor. Se prevede, pentru prima dată în legislația noastră la modul general, că departamentele din ministere sînt conduse de consiliile departamentale, care răspund de îndeplinirea tuturor atribuțiilor ce revin acestora din legile ce reglementează organizarea și funcționarea lor, din alte dispoziții legale dar și — aspect ce rezultă din relațiile ierarhice care se stabilesc în cadrul ministerului — din îndeplinirea sarcinilor stabilite de consiliile de conducere și birourile executive ale ministerelelor din care fac parte. Este prevăzută în același timp și constituirea birourilor executive la nivelul departamentelor, pentru înfăptuirea conducerii colective la nivelul activității operative.

Cît privește membrii consiliului departamentului, se prevede că din acesta vor face parte 6 pînă la 15 reprezentanți ai oamenilor muncii, din care două treimi vor fi muncitori și maiștri care lucrează direct în producție în unitățile subordonate.

Numărul de membri în consiliul departamentului este de minimum 20 și de maximum 50, din care 30 la sută sînt reprezentanți ai oamenilor muncii.

Trecerea în revistă a perfecționărilor organizatorice aduse de noua reglementare relevă preocuparea legiuitorului de a asigura prezența elementului muncitoresc și reprezentativitatea celor care fac parte din organele de conducere colectivă, elemente de natură să caracterizeze democratismul profund al acestor organe și, pe un plan mai înalt, al actului de conducere.

Dr. Victor Dan ZLĂTESCU

comerț exterior

INSTITUIREA PORTULUI LIBER SULINA

În luna august a.c., Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a adoptat decretul privind portul liber Sulina¹. Organizat din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și conceput într-o largă perspectivă de dezvoltare, portul liber Sulina se înscrie ca important obiectiv în cadrul unor ample măsuri stabilite de conducerea partidului pe linia lărgirii și modernizării întregului sistem de exploatare portuară, a extinderii traficului maritim și fluvial, în scopul intensificării participării României la circuitul internațional de mărfuri, al creării celor mai favorabile condiții pentru înflorirea materială și spirituală a tuturor regiunilor țării².

Instituirea acestui regim are la bază dispozițiile Legii nr. 1/1971 cu privire la activitatea de comerț exterior, de cooperare economică și tehnico-științifică a Republicii Socialiste România, prin care s-a prevăzut că „prin lege pot fi create pe teritoriul Republicii Socialiste România porturi sau zone libere de taxe vamale, fiscale și de impozite, pentru exporturile și importurile efectuate prin aceste puncte” (art. 62).

Porturile și zonele libere au o îndelungată tradiție în țara noastră. Porturi ca Galați, Brăila, Constanța, Tulcea, Sulina au cunoscut asemenea regimuri încă din secolul trecut³. În prezent, există porturi și zone libere în multe zeci de state din diferite

regiuni ale lumii, printre care: Iugoslavia, Grecia, Turcia, Italia, Austria, Republica Federală Germania, Spania, Danemarca, Finlanda, Suedia, S.U.A., Mexic, Brazilia, Republica Arabă Egipt, Siria, Liban, Maroc, Liberia, Malaezia.

Regimul porturilor și zonelor libere fiind direct legat de politica vamală și fiscală pe care fiecare stat o stabilește și o aplică în propriul său teritoriu, în funcție de interesele sale economice, se înțelege că instituirea sa constituie o prerogativă a suveranității statului respectiv. Tocmai de aceea, în practică, se întindesc porturi și zone libere diferite unele de altele, sub aspectul funcțiilor lor și al înlesnirilor oferite.

Se pot distinge, astfel, zone libere „comerciale”, în care operațiile autorizate sînt, în general limitate la cele necesare conservării mărfurilor și manipulărilor uzuale, destinate prezentării mărfurilor sau condiționării lor în vederea transportului. Spre deosebire de acestea, în zonele libere „industriale” se permit și operații de prelucrare și transformare a mărfurilor introduse în zonă. Există, de asemenea, antrepozitele portuare ce servesc numai pentru înmagazinarea mărfurilor, considerate tot ca o formă a zonei libere avînd specific de tranzit.

Cît privește porturile libere, într-o semnificație generală, ele nu se deosebesc de regimul zonelor libere decît prin-o aplicabilitate mai extinsă, cuprinzînd fie întreaga suprafață a portului fie o mare parte a acestuia. Se cunoaște însă și practica declarării de porturi libere cu un regim mult mai larg, în baza cărui se permite, totodată, ca produsele introduse să fie consumate de către populația din aceste teritorii, fără a plăti taxe vamale, cu unele excepții pentru articolele care constituie monopol de stat (de exemplu, Singapore, Hong-Kong).

Dînd expresie atributelor de suveranitate ale statelor, regimul porturilor și zonelor libere se stabilește prin legislația națională a acestora. Reglementările internaționale care pot apare în acest domeniu vizează doar unele soluții de armonizare sau simplificare a normelor stabilite de state, urmînd, evident, să-și găsească recunoaștere și aplicabilitate numai între țările interesate să participe la aceste reglementări, în limitele și în condițiile în care au fost convenite.

Regimul portului liber Sulina, stabilit prin recentul decret, prezintă următoarele trăsături caracteristice:

a) Se instituie regimul de port liber în întregul oraș Sulina, în actuala sa delimitare teritorială. Perimetrele necesare realizării activităților admise a se efectua în portul liber urmează să fie stabilite de Consiliul popular al județului Tulcea și Consiliul popular al orașului Sulina împreună cu Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor și Ministerul Comerțului

Exterior și Cooperării Economice Internaționale.

Sfera de aplicabilitate teritorială a actualului regim este mult mai extinsă decît cea prevăzută de Decretul nr. 101 din 27 martie 1976⁶ — în prezent abrogat —, care instituia o „zonă” liberă în portul Sulina, cu un amplasament și suprafață limitate.

b) Potrivit prezentului decret, mijloacele de transport și bunurile care se introduc sau se scot din portul liber sînt exceptate de la plata taxelor vamale, fiscale și impozitelor, cu excepția cazului cînd intră pe teritoriul vamal al Republicii Socialiste România.

Regimul derogator instituit se referă, deci, numai la reglementările din domeniul vamal și fiscal. Prin aceasta se recunoaște implicit că în portul liber, care este parte integrantă a teritoriului de stat, se aplică legislația română în toate celelalte domenii, în aceleași condiții ca în orice altă parte a teritoriului.

Astfel persoanele care comit infracțiuni în această zonă sînt supuse legii penale române precum și instanțelor de judecată române; intrarea sau ieșirea navelor din zonă se subordonează normelor române de navigație; este obligatorie respectarea regulilor române în domeniul sanitar, fito-sanitar sau sanitar-veterinar; încălcarea prevederilor decretului atrage după sine răspunderi și sancțiuni potrivit normelor legale române etc. Dealtfel, în scopul prevenirii transmisibilității unor boli contagioase sau epidemii, care pot crea efecte grave și dăunătoare pe întreg teritoriul țării, în decret s-a prevăzut și în mod expres că bunurile care se introduc, se află sau se scot din zonă sînt supuse normelor sanitare, fito-sanitare sau sanitar-veterinare.

c) Dînd expresie principiului nediscriminării, al aplicării regimului instituit în condiții de deplină egalitate față de toate statele, decretul prevede că în portul liber Sulina sînt admise mijloacele de transport și bunurile din toate țările cu care Republica Socialistă România are relații comerciale, fără deosebire de țara de origine sau de destinație a bunurilor; fac excepție bunurile al căror import pe teritoriul român este prohibit potrivit legii sau convențiilor internaționale la care statul român este parte.

Pe baza Legii nr. 73 din 29 decembrie 1969 privind regimul produselor și al substanțelor stupefiante, de exemplu, se interzice importul în țară al unor asemenea produse și substanțe, vînzarea, cumpărarea, distribuirea ori transportul lor, sub orice formă, în afara celor care se livrează unităților autorizate de Ministerul Sănătății. În același domeniu, Convenția unică asupra stupefiantelor, elaborată în cadrul Organizației Națiunilor Unite, la care țara noastră este parte, interzice traficul de stupefiante, prevăzînd obligația pentru statele par-

ticipante de a exercita în porturile și zonele libere aceeași supraveghere și același control ca și în celelalte părți ale teritoriului (art. 31 din Convenție). Tot astfel, potrivit Decretului nr. 367/1971, modificat prin Decretul nr. 17/1976, este prohibită introducerea în țară de către persoanele fizice a armelor, munițiilor și materiilor explozive, în afara celor permise în condițiile prevăzute de lege.

Interdicția de admitere în posturile sau zonele libere a unor bunuri sau aplicarea de restricții la introducerea acestora își găsește justificare în ocrotirea intereselor generale ale statelor, de ordin moral, de sănătate, securitate ori altor interese de ordin public și corespunde practicii internaționale în acest domeniu.

d) Decretul prevede că introducerea și scoaterea mijloacelor de transport și bunurilor în portul liber și din acesta sînt supuse supravegherii organelor vamale.

O asemenea prevedere este pe deplin justificată, căci un stat nu se poate supune, prin declararea de porturi sau zone libere, riscului de a se introduce pe teritoriul său, ori scoate de pe acesta, bunuri prohibite sau supuse unor restricții, precum și bunuri în scop de contrabandă. În acest domeniu, trebuie menționat că în practica multor țări se utilizează împrejmuirea porturilor și zonelor libere și se stabilesc astfel de măsuri de acces în acestea încît să se poată asigura o supraveghere vamală cît mai eficientă.

e) În ceea ce privește activitățile permise în portul liber Sulina, decretul stabilește că sînt admise a se efectua manipularea, depozitarea, sortarea, condiționarea, ambalarea, fabricarea, prelucrarea, marcarea, expunerea, testarea, vînzarea-cumpărarea de mărfuri, expertizarea și repararea de nave, operațiuni financiar-bancare, precum și alte operațiuni specifice porturilor și zonelor libere.

Decretul stabilește o gamă deosebit de largă de activități admise în portul liber, atît cu profil comercial cît și industrial, prevăzînd totodată posibilitatea efectuării și a altor operațiuni caracteristice porturilor și zonelor libere, în funcție, bineînțeles, de nevoile practice concrete, cît și de eficiența investițiilor de amenajare care trebuie să fie asigurate de statul teritorial.

Pentru realizarea acestor activități, decretul dispune că firmele și organizațiile economice străine pot coopera cu organizațiile economice românești de specialitate, inclusiv în ceea ce privește constituirea de societăți mixte comerciale sau de producție și desfacere. Merită să fie, de asemenea, evidențiat faptul că în portul liber Sulina pot fi înființate reprezentanțe ale firmelor și organizațiilor economice române și străine. Se asigură, astfel, noi posibilități de cooperare economică internațională, în interesul

afit al organizațiilor economice din țara noastră cît și al unor parteneri străini.

f) Dispoziții specifice se referă la bunurile de origine română sau provenite din import, precum și la cele în tranzit ce provin din portul liber, cu alte cuvinte la acele bunuri care se scot de pe teritoriul vamal sau se introduc pe teritoriul vamal al Republicii Socialiste România. În acest sens, se prevede că bunurile de origine română sau cele provenite din import pot fi introduse în portul liber cu îndeplinirea condițiilor și formalităților privind exportul sau, după caz, exportul temporar; reintroducerea lor pe teritoriul vamal al Republicii Socialiste România se face în condițiile prevăzute de lege. De asemenea, bunurile aflate în portul liber Sulina pot tranzita pe teritoriul Republicii Socialiste România, cu respectarea reglementărilor legale. Cum este și firesc, bunurile străine admise în portul liber, din momentul în care se importă pe teritoriul țării noastre urmează să fie supuse taxelor vamale și fiscale legale (de exemplu tariful vamal de import stabilit prin Legea nr. 12/1973 și Decretul nr. 395/1976). Unele mărfuri introduse în portul liber Sulina pot fi puse în vânzare, în această zonă, prin unitățile comerciale de desfacere cu amănuntul, cu plata lor în valută liber convertibilă.

g) Pentru administrarea și conducerea activității portului liber se înființează „Administrația portului liber Sulina”, ca întreprindere specializată de comerț exterior în subordinea Ministerului Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale. Această administrație funcționează pe principiul autogestunii economico-financiare, cu personalitate juridică și este autoritate portuară pentru portul liber Sulina. În atribuțiile Administrației intră, printre altele: efectuarea de prestații portuare și expediții internaționale de mărfuri; agenturarea și aprovizionarea navelor și echipajelor străine și alte prestații specifice; efectuarea operațiunilor de comerț exterior și avizarea activităților autorizate în portul liber; efectuarea și coordonarea acțiunilor de investiții; avizarea constituirii de societăți mixte precum și asupra altor forme de cooperare cu parteneri străini în portul liber; adoptarea măsurilor pentru aplicarea și respectarea regimului instituit prin decret. În ceea ce privește tarifele prestațiilor și serviciilor care urmează să fie percepute în portul liber Sulina, acestea se aprobă de Consiliul de Miniștri.

Porturile și zonele libere se dovedesc a constitui în zilele noastre un mijloc important de favorizare a comerțului internațional.

Depozitarea și stocarea unor cantități de mărfuri în porturile și zonele libere de către statele străine, inclusiv de către cele lipsite de litoral, care să poată fi ulterior expediate pe o anumită piață; efectuarea unor operațiuni de sortare, condiționare, ambalare ori prelucrare și fabricare a unor mărfuri, fără a mai fi nevoie ca pentru asemenea operațiuni să se recurgă la transportul lor în țara de origine; scutirea de taxe vamale, fiscale și alte impozite a bunurilor care se introduc și se scot din porturile și zonele libere și reexportarea mărfurilor străine fără restricții vamale; posibilitatea de expunere a unor eșantioane și partide de mărfuri în scopul vinderii sau cumpărării — sînt unele din facilitățile importante pe care le oferă porturile și zonele libere, atît sub aspect economic, cît și al simplificării și celerității circuitului internațional de mărfuri.

Fără îndoială că asemenea avantaje le oferă și portul liber Sulina — a cărei activitate practică a și început de la 15 august 1978, fiind în curs, în continuare, ample măsuri de amenajare — și aceasta cu atît mai mult cu cît el este situat la confluența Dunării cu Marea Neagră, importantă zonă de trafic maritim și fluvial internațional.

Instituirea portului liber Sulina constituie o nouă ilustrare a politicii active, consecvente a conducerii partidului și statului nostru, de participare tot mai intensă a Republicii Socialiste România la intensificarea schimburilor comerciale cu toate țările, la promovarea cooperării econo-

mice internaționale, în interesul progresului general și cooperării pașnice între popoare.

dr. N. ANDRONE

¹ Decretul nr. 294 din 5 august 1978, publicat în B.Of., partea I nr. 73 din 9 august 1978.

² A se vedea, Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu, în județul Tulcea, „Scinteia” nr. 11.179 din 30 iulie 1978.

³ A se vedea, de exemplu, C. Beșe, Comerțul exterior prin Galați sub regimul de port-franc (1837—1883), Edit. Academiei R. S. România, Buc. 1976; asupra regimului instituit pentru zonele libere din țara noastră la începutul secolului, a se vedea „Legea pentru zonele libere” adoptată în 1929 (care nu s-a aplicat însă în practică din cauza conjuncturii economice), Monitorul Oficial, nr. 166 din 30 iulie 1929.

⁴ A se vedea proiectul de convenție în curs de elaborare în cadrul Consiliului de cooperare vamală Conșeii de cooperare douaniere, Convention internationale pour la simplification et l'harmonisation des régimes douaniers, Projets de commentaire de l'Annexe F, I concernant les zones franches, doc. 23507, Bruxelles, 18 juillet 1977, pag. 1—22.

⁵ O dispoziție în acest sens întîlnim în proiectul de convenție ce se negociază în cadrul Conferinței asupra dreptului mării. Articolul 128 din proiect prevede că în scopul facilitării traficului în tranzit al statelor fără litoral maritim „se pot institui zone libere sau alte facilități vamale, în porturile de intrare și ieșire ale statelor în tranzit, pe cale de acord între aceste state și statele fără litoral” Nations Unies, Troisième Conférence sur le droit de la mer, doc. A (conf. 62) W.P. 10-15 juillet 1977.

⁶ Decretul privind Zona liberă Sulina, nr. 101 din 27 martie 1978, B.Of., partea I, nr. 26 din 30 martie 1978.

⁷ De exemplu, în Codul vamal francez, se prevede posibilitatea declarării de interdicții sau restricții în zonele libere, care se justifică pe rațiuni de moralitate publică, ordine publică, securitate publică, protecție, a sănătății și vieții persoanelor sau animalelor ori protecției vegetalelor, protecție a bunurilor naționale avînd valoarea artistică, istorică sau arheologică ori protecție a proprietății industriale și comerciale; a se vedea, Code des douanes, tome I, art. 298, Paris 1976; în același sens, Conșeii de cooperare douaniere, op. cit., p. 12.

contract economic

NEÎNDEPLINIREA OBLIGAȚIEI CONTRACTUALE DE LIVRARE DATORATĂ LIPSEI MIJLOACELOR DE TRANSPORT

În majoritatea contractelor de furnizare, obligației unității furnizoare de a preda produsele care formează obiectul contractului i se asociază obligația de a le expedia unității beneficiare prin intermediul unei unități de transport specializate. În astfel de situații, obligația contractuală de a livra produsele se consideră îndeplinită pe data predării lor către unitatea de transport.

Cu toate că, în acest fel, executarea obligației de livrare este dependentă de raporturile unității furnizoare cu cea de transport, lipsa mijloacelor de transport nu este, în principiu, considerată drept o împrejurare de natură să exonereze unitatea furnizoare de consecințele neîndeplinirii la termen

a obligației de livrare asumată față de unitatea beneficiară.

Printr-o recentă Decizie a primului arbitru de stat — nr. 1352 din 31 mai 1978 — s-a adoptat o soluție de exonerare de răspundere a unității furnizoare care, fără să fie în culpă, datorită lipsei mijloacelor de transport, nu și-a putut îndeplini la termen obligațiile de livrare.

Astfel, apărarea unității furnizoare privind lipsa planului de transport pe calea ferată a fost înlăturată de către arbitrajul care a soluționat litigiul cu motivarea că, în situația dată, acea unitate avea obligația să expedieze cele 40.000 buc. cărămizi în discuție cu mijloace auto.

Hotărîrea pronunţată a fost desfiinţată prin decizia la care ne referim, reţinându-se că lipsa planului de transport pe calea ferată nu s-a datorat unor fapte imputabile unităţii furnizoare, ci a fost urmarea anulării din planul de transport pe C.F.R. a tonajului solicitat, în temeiul Ordinului ministrului transporturilor şi telecomunicaţiilor nr. 382/15.III.1975, în vederea utilizării judicioase a mijloacelor auto.

Evident, această măsură luată în vederea planificării capacităţilor de transport feroviare în acord cu interesele generale ale economiei naţionale, nu putea determina, în privinţa unităţii furnizoare, suportarea unor consecinţe patrimoniale de care nu se făcea vinovată.

Indicaţia de a se folosi mijloace de transport auto nu a putut fi urmată, deoarece unitatea beneficiară nu a acceptat, pe motiv de neeconomicitate, ca să i se expedieze cărămizile cu asemenea mijloace de transport.

Unitatea furnizoare s-a preocupat în continuare de obţinerea mijloacelor de transport C.F.R., intervenind în acest sens, atât la organul său tutelat, cât şi la coordonatorul de balanţă. Aceste demersuri au rămas fără rezultat astfel că termenul contractual de livrare nu a putut fi respectat.

Făcînd deci, diligenţe maxime pentru executarea obligaţiilor contractuale în condiţiile convenite cu unitatea beneficiară, pîrta — furnizoare nu poate fi socotită în culpă pentru a fi obligată la plata penalităţilor.

În acest sens, prin decizia amintită se reţin următoarele :

„Pîrtul a fost în imposibilitate să-şi realizeze obligaţiunile contractuale asumate în raport cu termenele de livrare, datorită nepunerii la dispoziţie a vagoanelor necesare de către C.F.R. care este autorizată de lege să ia măsurile pentru asigurarea repartizării sarcinilor de transport de mărfuri în raport cu necesităţile economice conform Ordinului MTTc nr. 382 din 12 martie 1975.

Această împrejurare reprezentînd pentru furnizoarea expeditoare o împrejurare mai presus de voinţă sa şi de neînălăturat şi avîndu-se în vedere faptul că beneficiara nu a acceptat efectuarea transportului cu mijloace auto, este exclusă orice culpă a pîrtului”.

Rezultă deci, că soluţia de exonerare de răspundere a fost urmarea constatării că unitatea furnizoare a făcut din timp şi în mod permanent toate diligenţele posibile pentru executarea la termen a obligaţiilor sale de livrare, situaţie în care obligaţia de plată penalităţilor pentru întîrzierea în darea produselor contractate nu ar determina atingerea finalităţii urmărite prin instituirea răspunderii patrimoniale a unităţilor socialiste.

I. ICZKOVITS

raporturi de muncă

REINTEGRAREA ÎN FUNCŢIE — GARANŢIE A DREPTULUI LA MUNCĂ

Articolul 136 alin. 1 din Codul muncii stabileşte două dispoziţii obligatorii pentru unitate în cazul anulării desfacerii contractului de muncă din iniţiativa unităţii şi anume reintegrarea în funcţia avută şi plata unei despăgubiri pe timpul cit persoana în cauză a fost lipsită de retribuţie.

Reglementarea reintegrării în funcţie ca urmare a anulării desfacerii contractului de muncă prin consecinţele sale reprezintă o puternică garanţie a exercitării dreptului la muncă, a continuităţii raportului de muncă, deoarece restabileşte situaţia juridică anterioară, măsura anulată considerîndu-se ca neluată, persoana în cauză beneficiind de toate drepturile de care a fost lipsită nelegal: vechimea neîntreruptă în aceeaşi unitate; despăgubirile legale; alocaţia de stat pentru copii; concediul de odihnă, etc.

Dispoziţiile art. 136 mai sus citat prevăd acordarea unei despăgubiri de către unitate numai în cazul în care are loc anularea desfacerii contractului de muncă. Cîteva precizări se impun: prima se referă la organele competente a pronunţa anularea.

Au această competenţă numai organele investite de lege cu soluţionarea litigiilor privind încheierea, executarea şi încetarea contractului de muncă deoarece numai acestea execută un control jurisdicţional care se materializează într-o hotărîre obligatorie pentru unitate ca parte în raportul de muncă, prin care organul jurisdicţional poate anula dispoziţia de desfacere a contractului emisă de unitate cu încălcarea dispoziţiilor legale. Este adevărat că organele prevăzute în art. 180 şi art. 181 din Codul muncii, (ministerele şi celelalte organe centrale de stat şi obşteşti şi Ministerul Muncii), în virtutea drepturilor şi obligaţiilor lor de îndrumare şi coordonare exercită controlul asupra aplicării dispoziţiilor legale referitoare la raporturile de muncă, dar acesta este un control administrativ care nu se materializează, chiar atunci cînd analizează cereri de reintegrare în muncă, în hotărîri executorii în sensul celor pronunţate de organele jurisdicţionale. Aceste organe, aşa cum precizează art. 182 din Codul muncii, vor lua sau vor propune măsuri de sancţionare a celor vinovaţi sau vor da indicaţii unităţilor controlate. Chiar dacă anulează actele organelor subordonate făcute cu nerespectarea legii, competenţa lor este limitată la **actele administrative** şi nu la anularea desfacerii contractului de muncă, deoarece desfacerea contractului este un act specific de dreptul muncii îndeplinit de unitate

ca subiect al raportului de muncă. Nimic nu se opune însă ca unitatea, în timpul soluţionării contestaţiei, să revină asupra măsurii luate REVOCîND desfacerea contractului cu aceleaşi efecte ca şi anularea.

Dacă persoana refuză nejustificat propunerea unităţii de reincadrare în postul avut despăgubirea prevăzută în art. 136 din Codul muncii se va acorda numai pe perioada de la desfacerea contractului şi pînă la oferta făcută de unitate (Tr. jud. Cluj dec. civ. nr. 1173/1976).

A doua precizare se referă la **reincadrare şi reintegrare**. Dacă termenul **reincadrare** cu completarea „în caz de anulare” (astfel cum este redactat art. 136 din Codul muncii) poate avea acelaşi înţeles cu **reintegrarea** atunci fără completarea de mai sus... înţelesul termenilor este neîndolelnic diferit. Iată un exemplu. După trecerea unui interval de 5 luni de la desfacerea contractului în baza art. 130, alin. 1, lit. a din Codul muncii, aceeaşi unitate, **reincadrează** persoana respectivă pe un post de aceeaşi natură, încheind un nou contract de muncă. Persoana respectivă a chemat în judecată unitatea cerîndu-i să-i plătească, în baza art. 136 din Codul muncii, drepturile de retribuţie pe perioada cit nu a lucrat.

Una din hotărîrile pronunţate în speţă obligă unitatea la despăgubiri legale arătînd că persoana în cauză a fost ulterior încadrată în aceeaşi unitate, ceea ce face implicit dovada neîntemeinţatei şi nelegalităţii desfacerii contractului de muncă. Sigur că soluţie este potrivnică legii deoarece măsura luată de unitate a rămas **definitivă** şi nu a fost **anulată** de către organele competente. Aşa cum precizează Tribunalul Suprem, încadrarea ulterioară a persoanei în aceeaşi unitate nu echivalează cu **reintegrarea** sa, posibilă numai în cazul anulării desfacerii contractului, ci cu încheierea unui nou contract de muncă, situaţie ce nu poate avea nici o consecinţă cu privire la efectele juridice deduse din desfacerea primului contract de muncă (Sect. civ. dec. nr. 2962/1973).

Urmărind restabilirea unei situaţii juridice anterioare, reintegrarea, în spiritul soluţiilor Tribunalului Suprem, trebuie să se facă în **acelaşi** loc de muncă, în aceeaşi funcţie (post) şi cu aceeaşi retribuţie (col. civ. dec. nr. 1505/1963; dec. 803/1954; dec. nr. 156/1962) şi nu într-un alt post „corespunzător” ori „similar”. (col. civ. dec. nr. 904/1963; Neacceptarea altui post, chiar superior retribuit nu îndreptăţeşte unitatea la o nouă desfacere a contractului de muncă ceea ce ar echiva-

la cu un refuz de executare a hotărârii de reintegrare. (Col. civ. dec. nr. 1505/1963).

În același spirit, unitatea nu poate refuza reintegrarea pe motiv că persoana a devenit pensionabilă (Col. civ. dec. nr. 395/1962) după cum nu poate dispune transferarea celui în cauză fiindcă nu se află în raport de muncă cu acesta (Secț. civ. dec. nr. 1777/1976).

În practică sînt situații cînd unitatea nu poate executa hotărîrea de reintegrare datorită desființării postului ori dizolvării unității. În asemenea cazuri, deoarece măsura desfacerii a fost anulată, persoana respectivă trebuie să beneficieze de vechime neîntreruptă în aceeași unitate în baza art. 9 alin. ultim din Legea nr. 1/1970, dacă cel în cauză s-a reincadrat în termen de 90 de zile de la desfacerea contractului. Beneficiind de drepturile pe care le conferă continuitatea raportului de muncă, situația juridică încalcată a fost restabilită. În acest spirit trebuie înțeleasă soluția instanței supreme care a precizat că integrarea este posibilă chiar dacă unitatea a fost dizolvată ori postul desființat între timp (Col. civ. dec. nr. 130/1954; dec. nr. 42/1962; dec. nr. 100/1968). Precizăm că termenul de 90 de zile se socotește de la data desfacerii contractului potrivit noului temel juridic (încetarea activității, reducerea de personal) și produce efecte de la data comunicării noului motiv. În speță fac aplicare și prevederile art. 133 alin. 1 din Codul muncii.

Menționăm de asemenea că despăgubirea la care este obligată unitatea este limitată la perioada cuprinsă între data desfacerii nelegale și data încetării activității ori reducerii de personal.

Reținem că reintegrarea este consecința imediată și esențială a anulării desfacerii contractului de muncă. Dar nu singura. Art. 136 alin. 1, 2 și 3 din Codul muncii se referă la despăgubirea pentru perioada concedierii ilegale, la despăgubirea pe perioada de la pronunțarea hotărîrii de reintegrare pînă la reintegrarea efectivă și la răspunderea persoanelor care cu rea credință au determinat desfacerea contractului de muncă.

Fără a analiza acum aceste efecte, subliniem numai o idee care în practică a fost interpretată diferit creînd stări litigioase și anume că despăgubirea pe perioada concedierii ilegale constituie o aplicare concretă a principiului înscris în art. 111 alin. 1 din Codul muncii potrivit căruia unitatea are obligația să despăgubească persoana încadrată în situația în care aceasta a suferit, din culpa unității, un prejudiciu în timpul îndeplinirii îndatoririlor de muncă. Așadar răspunderea are la bază culpa unității și prin urmare va fi plătită de unitate nu de organul de conducere ori de alte persoane. Despăgubirea pentru perioada de la pronunțare pînă la reintegrare

efectivă va fi recuperată de unitate, în condițiile art. 102 și art. 107 din Codul muncii de la persoana vinovată de nereintegrare, care, credem, poate răspunde în același timp și disciplinar pentru atitudinea sa, chiar dacă Codul muncii nu face asemenea precizare. Independent de organul care a dispus desfacerea contractului, reintegrarea, nefiind o încadrare propriu-zisă ci o restabilire a unor stări încalcate se conduce după regula potrivit căreia conducătorul unității angajează unitatea și în fața organelor

întrebări — răspunsuri

IOSIF LAZĂR, Tg. Mureș — Drep-turile prevăzute la art. 75 din Legea nr. 57/1974 se acordă — în cazul indemnizației — numai în cazul mutării efective în localitatea unde personalul a fost transferat. Drepturile prevăzute la lit. a și d ale aceluiași articol se acordă numai în cazul schimbării domiciliului celui transferat și — după caz — al membrilor săi de familie, în acea localitate.

DAMIAN LUCA, Slobozia — Întru-cît din înregistrările carnetului dv. de muncă rezultă că ați ocupat funcții administrative numai patru ani, nu îndepliniți condiția de vechime minimă prevăzută la poziția 77 din anexa 2 la Legea nr. 12/1971. Funcția de primitor-distribuitor nu este administra-tivă.

GHEORGHE MITAR, Lugoj — A-tunci cînd soțul nu are drept la alo-cația de stat pentru copii, beneficiază de alocație este soția, dacă îndeplinește condițiile prevăzute de art. 5 din Decretul nr. 246/1977. După tre-cerea a trei luni de la reincadrarea so-țului, cu contract de muncă pe peri-oadă nedeterminată, acesta redevine beneficiar de alocație. În primele șase luni soțul primește numai 50% din a-cest drept, dacă contractul de muncă a fost desfăcut din vina sa.

DANIEL CHICIU, Timișoara — Muncitorul calificat face parte din ca-tegoria personalului muncitoresc și nu a personalului tehnic. În categoria personalului tehnic sînt cuprinse atît funcții de execuție (tehnician, proiectant etc.) cît și funcții de conducere (maistru, șef atelier, șef secție etc.).

AURICĂ HUREZEANU, Slatina — În cazul în care la 1 Mai 1974 pentru funcția de șef serviciu contabilitate era prevăzută numai condiția absolvirii învățămîntului superior economic, nu era legată promovarea dv. din funcția de șef birou în aceea de șef serviciu.

IUSTINIAN PIPIRIGEANU, Botoșani — Față de prevederile art. 3 din Decretul nr. 246/1977, alocația de stat se stabilește în raport de nivelul ve-

jurisdicționale și prin urmare acestuia îi revine de regulă îndatorirea de exe-cutare a hotărîrii de reintegrare pre-cum și răspunderea la care ne-am re-ferit mai sus. Despăgubirea va fi plă-tită numai dacă persoana s-a prezen-tat la unitate și a solicitat reintegra-rea iar unitatea a refuzat să se con-formeze și nu va fi plătită dacă per-soana s-a complăcut în inactivitate (Trib. Suprem. sec. civ. dec. nr. 1755/1976).

Dr. IOSIF R. URS

niturilor lunare, mediul urban sau rural, precum și de numărul copiilor cu drept la alocație. În situația dv. se ia deci în considerare retribuția tarifară modificată, ca urmare a schimbării locului de muncă.

ALEXANUDR MAKAI, Chișineu Criș, Arad — Termenul reincadrării în muncă după efectuarea serviciului mi-litar are în vedere dispozițiile art. 9 din Legea nr. 1/1971. În consecință, pentru a vi se recunoaște vechimea în muncă este necesar ca între data în-treruperii contractului de muncă și cea a încorporării să nu fi trecut mai mult de 90 de zile.

GHEORGHE CHITU, Sebeș — La stabilirea indemnizației pentru conce-diul anual de odihnă se ia în consi-derare retribuția medie zilnică din ul-timele 12 luni (art. 17 din Legea nr. 26/1967). Pensia de invaliditate nu se ia în calculul drepturilor de concediu, plătindu-se din alte fonduri decît cele de retribuție.

GRECEANU STANCIU, Măcin — Conform cererii dv. alăturate scrisorii ce ne-ați trimis, rezultă că la data de 24 septembrie 1975 aveai domiciliul în orașul Măcin. Fiind transferat în localitatea unde aveai stabilit do-miciul, n-aveai dreptul la indemnizația de transfer prevăzută de art. 75 din Legea nr. 57/1974.

ÎNTEPRINDEREA EXPORT VIN, Arad — Fondul constituit pentru plata pensiei suplimentare are la bază prin-cipiul mutualității între toate perso-anele încadrate în muncă. În consecin-ță, contribuția de 2% se reține din retribuția tarifară a întregului perso-nal, inclusiv a pensionarilor menținuți în muncă, cu suspendarea plății pen-siei, care — conform Legii nr. 3/1977 — nu se mai recalculează.

ILIE URUCI, Reșița — Din scrisoa-rea dv. rezultă că vi s-a schimbat lo-cul de muncă, în cadrul aceleiași uni-tăți, dar în altă localitate. Dacă sînt îndeplinite condițiile prevăzute de Co-dul muncii (art. 69) puteți solicita drepturile prevăzute de art. 75 din Legea nr. 57/1974.

MARIUS CHISELIȚĂ, Reșița — Față de prevederile art. 35 din Legea nr. 57/1974, după absolvirea, cu examen de diplomă, a învățământului superior economic, veți fi încadrat cu retribuiția prevăzută pentru al doilea an de activitate a funcției de economist.

IULIAN MUSTAȚĂ Cimpulung — Potrivit prevederilor anexei nr. 2 la H.C.M. nr. 69/1975, lit. b, pct. 1, cadrele menționate în funcții, în baza reglementărilor în vigoare pînă la aplicarea H.C.M. nr. 914/1968 — în cazul dv. pe baza H.C.M. nr. 1053/1960 — au retribuiția tarifară micșorată cu o clasă de retribuție, atunci cînd îndeplinesc funcții de conducere.

COOPERATIVA „LIBERTATEA”, Rădăuți — Volumul V din „Cartea întreprinderii” este epuizat.

COOPERATIVA DE CONSUM, Ineu, Arad — Lucrările solicitate de dv. nu sînt editate de noi. Adresați-vă la C.L.D.C. — „Cartea prin poștă”.

INTREPRINDEREA MINIERĂ, Orșova — 1) Potrivit prevederilor Legii nr. 19/1971 republicată, pentru serviciile prestate între unități socialiste se aplică tarifele stabilite de organele cu competență legală. Aceste tarife nu sînt supuse recalculării pe bază de postcalcul. În situații deosebite, prevăzute la art. 71 din Legea sus-menționată, tarifele se pot stabili, cu acordul beneficiarului, pe bază de postcalcul.

2) Termenul de prescripție pentru acțiunile izvorite dintr-un contract de transport terestru, aerian sau apă îndeplinite împotriva unei organizații socialiste de transport este de 6 luni, potrivit prevederilor art. 4 lit. e alin. 1 din Decretul nr. 167/1958. Termenul de prescripție de un an, prevăzut la al. 2 de la același articol, se aplică numai în situațiile în care transportul se execută succesiv cu mijloace diferite.

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE ECHIPAMENTE DE TELECOMUNICAȚII ȘI AUTOMATIZĂRI, București, La încadrarea șefilor de birouri economice din unitățile de gradul II trebuie să se țină seama și de precizările din nota la anexa nr. 2 la Legea nr. 12/1971. Încadrarea absolvenților învățământului mediu în asemenea funcții se poate, face numai la unitățile de gradul III.

PAUL IONESCU, București — Retribuiția în primul și al doilea an de activitate a absolvenților învățământului tehnic, economic sau universitar încadrați în funcția de analist sau programator este cea prevăzută în anexa nr. 5 la Decretul nr. 188/1977, corespunzător retribuției tarifare la nivelul de bază al funcției respective. În cazul dv., absolvent cu diplomă al

facultății de matematică, încadrat în funcția de programator, funcție a cărei retribuție, la nivelul de bază, este clasa 21, retribuția tarifară în primul și al doilea an de activitate este, potrivit anexei 5 din Decretul nr. 188/1977, cea corespunzătoare claselor 14, respectiv 18 și nu claselor 13 și 17.

I.A.S. SILIȘTEA, județul Brăila — Potrivit art. 14 cod proc. pen. și art. 998 c.civ. despăgubirile trebuie să constituie o justă și integrală repartiție a daunelor materiale suferite de partea vătămată în urma unei infracțiuni. Cuantumul despăgubirilor trebuie să cuprindă, conform art. 14, alin. ultim Cod proc. pen., art. 998 și 1084 c. civ., atât pierderea efectiv suferită de partea vătămată, cît și beneficiul nerealizat. În speță, obiectul material al infracțiunii constituindu-l o sumă de bani (delapidată) beneficiul nerealizat, cît și daunele de întîrziere constau, conform art. 1088 c. civ., în dobînda legală ce se datorează pe perioada de timp de la data săvîrșirii faptei și pînă la completa achitare a sumei. Dispozițiile de mai sus se completează cu prevederile art. 78 din H.C.M. nr. 792/14 iunie 1960, cum a fost modificat, dat în aplicarea Decretului nr. 221/1960 cu privire la executarea silită împotriva persoanelor fizice a plății impozitelor și a taxelor neachitate în termen și a creanțelor bănești ale organizațiilor socialiste.

Potrivit acestor reglementări, creanța unei organizații socialiste se consideră stinsă numai după ce s-a încasat, de la debitor, în afară de suma prevăzută în titlul executor și dobînzile legal datorate

În majoritatea cazurilor titlurile executorii, îndeosebi cele judecătorești și notariale, conțin dispoziții privind obligarea debitorilor atît la plata creanțelor cît și la dobînda legală.

Față de caracterul imperativ, al prevederilor art. 78 din H.C.M. nr. 792/1960, republicată la 15 decembrie 1969, organele de executare trebuie să urmărească încasarea dobînzilor legale ce curg în faza de executare chiar și în ipoteza că ele nu sînt arătate expres în titlul executoriu. Aceasta deoarece obligația plății dobînzilor legale se naște direct din actul normativ și nu din mențiunea făcută în titlul executor, iar cuantumul sumei ce reprezintă dobînzii de încasat tot nu se poate stabili prin titlul executoriu necunoscfîndu-se, la data constituirii titlului, momentul exact cînd se va face plata datoriei.

Pe intervalul de timp cînd debitorul execută o pedeapsă dobînzile curg, deoarece detenția nu constituie un caz de forță majoră sau fortuit în sensul dispoz. art. 1083 c. civ. și ca atare le datorează și pe acea perioadă.

● **ILIE IVANIȘ, Caransebeș** — Instrucți la data nașterii copilului dv. — aprilie 1978 — erați încadrat cu contract de muncă pe perioadă nede-

terminată de mai mult de trei luni, aveți dreptul la alocația de stat pentru copii în cuantumul integral, în condițiile prevăzute de Decretul nr. 246/1977.

● **HORIA GEORGESCU, Ploiești** — În prezent nu se mai organizează cursuri de perfecționare profesională de gradul doi. Dacă aveți vechimea în meserie prevăzută de Legea nr. 12/1971 și îndepliniți condițiile prevăzute de art. 22 din suscitata lege, puteți solicita prezentarea la comisia tehnică de încadrare pentru promovarea în categoria a V-a.

● **EUGEN MUREȘAN, Cîmpia Turzii** Legea nr. 3/1977 a prevăzut abrogarea Legii nr. 27/1966 și a Regulamentului de aplicare. În prezent se aplică exclusiv art. 64 din Legea nr. 3/1977, contribuția pentru pensia suplimentară reținîndu-se și în perioadele în care — potrivit art. 71 din legea abrogată — această contribuție nu era reținută.

● **ILIE STĂNCIOIU, Slatina** — Soția încadrată cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată are drept la alocația de stat pentru copii numai dacă soțul care lucrează în străinătate nu este considerat că este și el încadrat în țară cu contract de muncă pe perioadă nedeterminată, contract care este numai suspendat în perioada cît lucrează peste hotare.

● **VASILE DANĂ, Bala Mare** — Numai dacă puteți dovedi că în vederea ridicării nivelului dv. de pregătire profesională ați fost trimis de unitatea unde ați lucrat la facultatea pe care ați absolvit-o, perioada de frecvență a cursurilor de zi a învățământului superior se ia în considerare ca vechime în muncă.

● **DUMITRU ILIAȘ, Sibiu** — Contribuția de 2% pentru pensia suplimentară se reține în toate cazurile din retribuția tarifară lunară de încadrare a personalului, deci și în cazurile semnalate de dv. — concediu medical, absențe, învoiri etc.

● **AUREL ROH, Gherla** — Indicatorul 17.19.00 se referă la meseria de „rămar poleitor”. Pentru a putea preciza dacă vă puteți încadra în categoria a V-a sau a VI-a a acestui indicator este necesar să precizați mai amănunțit lucrările pe care le efectuați.

● **NICOLAE TEODORESCU, Arad** — Prin termenul de retribuție prevăzut de Legea pensiilor în art. 6 (2) și 36 (6) se înțelege retribuția tarifară de încadrare, care se actualizează în condițiile prevăzute de lege, ținîndu-se seama de nivelul retribuției tarifare de încadrare în vigoare, corespunzător categoriei tarifare (treptei de retribuție), respectiv funcției și clasei de retribuție avute.